مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

کریم پوپل ۲۰۲۴/۰۱/۰۶

تاریخچه گذرگاه و شیردروازه کابل

در قدیمها پس از اعمار دیوار کابل در قسمت که کوه آسمایی باپیش برآمدگی کوه شیر دروازه نزدیک میشود همین قسمت را گذرگاه می گفتند. رتبیل شاهیان یا کابل شاهیان نواده گان کوشانیان و یفتلیان در همین محل برای جلوگیری از هجوم اعراب بداخل کابل دیوار مستحکمی به ارتفاع ۶ مترعرض ۳.۷ متر بنا نموده بودند تا کابل محفوظ باقی بماند درتنگی بین دریا و کوه شیر دروازه درب یا راه عبور و مروری را ساخته بودند تا کسان که از دیگر قسمتهای کابل داخل کابل میشوند اجازه ادخال بیابند. این دروازه با مجسمه و هک چوبی از تصویر شیر مزین شده بود که بعدا بنام گذرگاه شیر دروازه مشهور شد. کوه که در پهلو این دروازه قرار داشت بنام کوه شیر دروازه مشهور شد. در سده‌های بعدی، با رواج یابی دین اسلام، در حالیکه مدنیت‌های پیشینه و مذاهب آن‌ها تا اندازه زیادی ازمیان برد اشته شدند، دیوارها نیز به دلیل نبود هیچ نیاز ارزشگذاری مورد لطف و توجهی باقی نماند. پس از ورود اسلام دروازه و مجسمه همه ازبین رفت ولی دیوار و گذرگاه بین کوه شیر دروازه و دریا باقی ماند که مردم چهاردهی ازین گذرگاه برای عبور ومرور به کابل استفاده می نمودند. مردم آنطرف دریای کابل یعنی دهمزنگ و سایر نقاط کابل توسط پل موقتی عبور ومرور نموده از راه گذرگاه داخل کابل میشدند. بعدا قسمت که نوآباد دهمزنگ قرار داشت دیوار را سوراخ نموده از راه پل شاه دوشمشیره داخل کابل میشدند . پل شاه دوشمشیره قدیم ترین پل کابل بوده نام کابل از همین پل منشع گرفته است. (شاید کاه پل) .

بابر شاه دومین شخص که توجه خاص به کابل داشت. در کابل برای خود احصار اعمار نمود. که برخلاف دیوار ها بالای کوه ، دیوار ها و دروازه ها در همواری شهرکابل اعمار نمود. بابرشاه دروازه گذرگاه را ازبین برده درین محل سرک راکه گادی رو و فیل رو بود اعمار نمود که این راه به چهاردهی و باغ بابر می رفت .

بعدا کامران پسر بابر قلعه ها و دیوارها ترمیم نمود ولی گذر گاه بدون دروازه باقی بود.

احمدشاه درانی در سنه ۱۷۴۷م. زمانیکه برتخت سلطنت در قندهار نشست، او نیز توجه به کابل نموده سردار محمدجهانخان پوپلزای سپه سالار و حکمران کابل گردیده بود موظف به ترمیم دیوارها حصار و دروازه‌های شهر گردید. قسمیکه دیوارهای حصار این شهر تاریخی در حوادث سابقه آسیب دیده بود و نیز برای امور دفاعی این عصر و استعمال سلاح آتشین توپ دیگر مناسب نبوده لازم بود دیواره دفاعی کابل در برابر توپهای سنگین بنا شود.

سپه سالار مذکور به امر احمدشاه بابا در سنه ۱۱۶۶هـ ش. احداث یک دیوار بزرگ دیگری را دورادور شهرکابل را فرابگیرد، شروع به کار نمود، که آن را در مدت پنج ماه به انجام رسانیدند و طوریکه حافظ نورمحمد نوشته‌اند، یک ضلع دیوار مذکور حد ماشین خانه اندرابی را دربر گرفته تا اخیر گلستان‌سرای و ضلع دیگر حد سلامخانهٔ خاص و بالای زیارت بابه کیدانی را عبور نموده تا دروازه لاهوری می‌رسد، و قسمت دیگر آن با پیچ و تب بالای چنداول عبور نموده و در حدود ماشین خانه تمام می‌گردید و دروازه‌های ذیل را دربرداشت:

- دروازهٔ قندهار در دهمزنگ.
- دروازهٔ سپید درحد سلامخانهٔ خاص.
- دروازهٔ سردار جهانخان در حد بابه کیدانی
- دروازهٔ گذرگاه چهاردهی

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

سپه سالا دیواری مستحکمی را درجای قدیمی همان دیوارکه بین شیر دروازه و کوه آسمایی اعمار نموده درین دیوار دو دروازه گذاشت که یکی از دروازه قندهار بود که طرف دهمزنگ میرفت و دروازه دیگری که بطرف چهارهی میرود بنام گذرگاه چهاردهی نام گذاری نمود.

تیمورشاه درانی درسال ۱۱۸۸ دوباره به ترمیم دیوارو دروازه های کابل پرداخت. تیمور شاه دو دروازه دیگر را در شهر اضافه نمود. وهم دروازه عبور طرف چهاردهی و دروازه قندهار را خیلی مستحکم ترمیم نمود. بعداً جنگ‌های داخلی و هجوم بیگانگان یکی بعدی دیگری دروازه ها و دیوارها از بین رفته فراموش گردید. در زمان حبیب اله خان دیوار گذرگاه و شیر درواز تا حدود تخریب گردید. با رویکار آمدن امان اله شاه دیوار که بین شیر دروازه و گذرگاه قرار داشت بکلی تخریب گردیده پلان شهر سازی بطرف شمال غرب کابل رویدست گرفته شد. بدین ترتیب به عوض گذرگاه چهاردهی منطقه بنام گذرگاه مسمی گردید که تا اکنون پا برجا است.

موخذ

۱. از کتاب خاطرات مرحوم جنرال عبدالطیف پوپل در مورد دروازه های کابل علت نام گذاری کوه شیر دروازه

۲. کتاب دیوارهای کابل نوشته عزیزالدین وکیلی پوپلزایی

۳. کتاب یادداشتها و برداشت‌ها از کابل قدیم صفحه۱۶ نوشته محمد آصف آهنگ سال ۲۰۰۸چاپ انتشارات میوندکابل افغانستان

۴ . دیوارهای کابل نوشته شاه محمود محمود در وبگاه مرکز مطالعات و تحقیقات تاریخی - جغرافیائی و مردم‌شناسی شاه محمود محمود

۵ . قلعه ساخته شده کابل در حال نابودی است. نوشته صفی الله امین زاده در وبگاه بی‌بی‌سی فارسی https://www.bbc.com/persian/afghanistan/2015/03/150315_k05_kabul_balahisar

۶. کتاب بالا حصار نوشته علی احمد کهزاد

۷ . افسانه‌های شهر کابل قدیم نوشته عبدالحمد جاوید در وبگاه افغان جرمن آنلاین https://www.afghanpedia.com/depot/article/D2/R7L5p5B8tluEjFuQ

۸. عبدالحی حبیبی دیوارها و حصار کابل https://afghanpedia.com/depot/article/D2/IIdCetl0UebaWJzu

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رالېږلو مخکې په ځير و لولئ